

Latvijas Republikas tiesībsargs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv, www.tiesibsargs.lv

Rīgā

12.08.2026. Nr. 1-5/156

Labklājības ministrijai
DEFAULT@90000022064

Par bezdarbnieka pabalsta izmaksas atlikšanu uz diviem mēnešiem, ja darba līgums uzteikts, pamatojoties uz tikumības un taisnprātības apsvērumiem

Tiesībsarga birojā, izskatot personu iesniegumus, jau vairākkārt tika aktualizēts jautājums par bezdarbnieka pabalsta izmaksas iespējams netaisnīgu atlikšanu uz diviem mēnešiem, ja darba līgums uzteikts, pamatojoties uz tikumības un taisnprātības apsvērumiem, kas neļauj turpināt darba tiesiskās attiecības.

Viena no iesniedzējiem norāda, ka darba devējs regulāri kavēja darba algas izmaksu, kas bija par iemeslu gan darba tiesisko attiecību uzteikumam, gan prasības celšanai tiesā par darba samaksas piedziņu. Neskatoties uz tā jau grūtiem finansiāliem apstākļiem, bezdarbnieka pabalsts tika piešķirts sākot ar trešo mēnesi.

Likuma "Par apdrošināšanu bezdarba gadījumam" 13.panta pirmās daļas 2.punkts un Ministru kabineta 2021.gada 16.novembra noteikumu Nr.752 "Bezdarbnieka pabalsta un apbedīšanas pabalsta noteikumi" 18.punkts paredz, ka personai, kura kļuvusi par bezdarbnieku pēc pašas vēlēšanās, bezdarbnieka pabalsta izmaksa tiek atlikta uz diviem mēnešiem (faktiski pabalsta saņemšana sākas tikai ceturtajā mēnesī).

Šā brīža normatīvais regulējums nenošķir Darba likuma 100.panta pirmajā daļā minēto gadījumu, kur darbinieks uzteic darba līgumu labprātīgi no Darba likuma 100.panta piektās daļas, kur darba līguma pamatā ir darba devēja pārkāpums pret darbinieku.

Darba likuma 100.panta piektajā daļā ir noteikts, ka darbiniekam ir tiesības rakstveidā uzteikt darba līgumu (...), ja viņam ir svarīgs iemesls. Par šādu iemeslu atzīstams katrs tāds apstāklis, kas, pamatojoties uz tikumības un taisnprātības apsvērumiem, neļauj turpināt darba tiesiskās attiecības. Šāda situācija vairs nav līdzīga brīvprātīgai izvēlei vispārīgos darbinieka uzteikuma gadījumos. Minētais apstiprinās ar likumdevēja paredzētajām tiesībām pārtraukt darba tiesiskās attiecības nekavējoties, neatstrādājot mēnesi.

Darba likuma 112.panta otrajā daļā noteikts, ka gadījumos, kad darbinieks atbilstoši šā likuma 100.panta piektās daļas noteikumiem uzteic darba līgumu un darba devējs piekrīt, ka darbinieka norādītais iemesls ir svarīgs, darba devējam ir pienākums izmaksāt darbiniekam atlaišanas pabalstu šā panta pirmajā daļā noteiktajā apmērā. Līdz ar to likumdevējs ir paredzējis aizsardzības mehānismu pēkšņa bezdarba gadījumā, kas saistīts ar darba līguma uzteikumu svarīga iemesla dēļ. Tomēr likumdevēja paredzētais aizsardzības mehānisms netiek iedarbināts, ja darba devējs nepiekrīt darbinieka situācijas vērtējumam par svarīgiem iemesliem un savu nepiepriekšēju paužu, atsakoties izmaksāt atlaišanas pabalstu.

Uzskatu, ka saudzējošāks līdzeklis būtu nodalīt tos darbiniekus, kuri uzsaka darba līgumu pēc Darba likuma 100.panta piektās daļas no vispārīgiem gadījumiem, jo darba tiesiskās attiecības izbeigtas tieši darba devēja vainas dēļ. Personas pakļaušana bezdarbnieka pabalsta izmaksas atlikšanai un iztikas līdzekļu trūkumam teju četru mēnešu garumā situācijā, kurā darba tiesiskās attiecības pārtrauktas darba devēja vainas dēļ, ir netaisnīga, nesamērīga un pretrunā garantētajām tiesībām uz sociālo nodrošinājumu. Piekrītu, ka potenciāli nāktos saskarties ar problēmjautājumiem par darbinieku izpratnes trūkumu par to, kas ir vai nav svarīgs iemesls, jo ne katrs ētikas un morāles normu pārkāpums ir atzīstams par tādu apstākli, kas taisnprātības un tikumības apsvērumu dēļ neļauj darbiniekam turpināt darba tiesiskās attiecības, taču minētais nevar būt par pamatu, lai nereagētu uz saņemtajiem signāliem no iedzīvotājiem par iespējamiem tiesību uz sociālo nodrošinājumu pārkāpumiem.

Normas mērķis par bezdarbnieka pabalsta atlikšanu uz diviem mēnešiem nav tieši definēts, tomēr no tiesu prakses par līdzīgiem ierobežojumiem sociālajā jomā var secināt, ka tas ir saistīts ar nepieciešamību novērst sociālās apdrošināšanas sistēmas ļaunprātīgu izmantošanu un aizsargāt nodarbinātības speciālo budžetu.¹ Vispārīgos gadījumos ierobežojums par tiesībām saņemt

¹ Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu nama 2013. gada 11. decembra spriedums lietā Nr. [A420320913](#), (A42-03209-13), 13.punkts.

bezdarbnieka pabalstu uzreiz ir samērīgs ar leģitīmo mērķi un ir nepieciešams visas sabiedrības interesēs. Tas palīdz gan sargāt nodarbinātības speciālo budžetu, gan atturēt cilvēkus no nepamatotas un rūpīgi neizsvērtas darba pamešanas. Tomēr izskatāmajā gadījumā, šāds ierobežojums ir nesamērīgs.

Latvijas Republikas Satversmes 109.pants nosaka, ka ikvienam ir tiesības uz sociālo nodrošinājumu vecuma, darbnespējas, bezdarba un citos likumā noteiktajos gadījumos. Tiesības uz sociālo nodrošinājumu bezdarba gadījumā ir konstitucionālā līmenī aizsargātas cilvēktiesības. Bezdarbnieku sociālo palīdzību regulējošo tiesību normu mērķis ir panākt, lai bezdarbnieki saņem atbalstu un rod iespēju atsākt strādāt. Līdz ar to valstij rodas pozitīvs pienākums sniegt personai atbalstu bezdarba gadījumā un gādāt, lai persona nepaliktu bez iztikas līdzekļiem grūtajā brīdī.

Ņemot vērā minēto un saskaņā ar Tiesībsarga likuma 12.panta 8.punktu, aicinu izvērtēt grozījumu nepieciešamību, lai gadījumos, kad darba līgums uzteikts, pamatojoties uz Darba likuma 100.panta piekto daļu, bezdarbnieka pabalsts tiktu piešķirts uzreiz. Lūdzu izteikt viedokli līdz **2026.gada 1.oktobrim**.

Ar cieņu
tiesībsardze

Karina Palkova